

**Автор: Тарасюк Ірина Вікторівна,
вчитель Вищої категорії,
ЗОШ І-ІІ ступеня с. Хорлупи,
Луцького району Волинської області**

Тема: Майстерок «Розмалюю писанку, розмалюю».

Мета:

- ознайомити учнів із звичаями та традиціями святкування Великодня;
- формувати навички розписування писанок;
- виховувати повагу до звичаїв та обрядів нашого народу;
- створити святково-родинний настрій.

Обладнання: святково прибраний клас, окремий столик для кожної родини, великодні вишивки, ілюстрації писанок, писачки, воскова свічка, фарба різного кольору для яєць.

ХІД ЗАХОДУ:

(Діти заходять до зали співаючи)

Звучить пісня "Ой минула вже зима".

ОЙ МИНУЛА ВЖЕ ЗИМА

Ой минула вже зима,
Снігу-льоду вже нема.
Ой нема, ой нема,
Снігу-льоду вже нема.
Всі веснянку співаймо,
Весну-красну вітаймо.
Вітаймо, вітаймо,
Весну-красну вітаймо!

Дитина Вдягла весна мережану сорочку,
Умившись і звільнившись від турбот,
І підіймає волошкові очі
До вищих, до церковних позолот.

Дитина Великдень всіх нас на гостини просить,
Малює сонце полотно небес,

І крашанку, як усмішку підносить,
— Христос воскрес! Воістину воскрес!

Дитина Весна красна наступила,
Великдень благословила.
І святкує світ увесь,
Бо в цей день Христос Воскрес!

Дитина Тож радійте світу, люди,
Хай між вами згода буде,
Бо любов прийшла з небес,
Христос Воскрес! Воістину воскрес! (всі)

Пісня «Великодній цвіт»

Вчитель. Мої любі! Весною приходить до нас одне з найвеличніших християнських свят — Великдень. Великодній день — святий день. У цей день воскрес Син Божий — Ісус Христос, власним життям заплативши за гріхи роду людського.

До Великодня готуються заздалегідь. Неділя, що передує Великодньому тижневі, називається Вербною, Саме в цей день Ісус востаннє увійшов до Храму Божого. Дорогу йому встеляли пальмовими гілками ,його вітали, як справжнього царя.

В Україні пальми не ростуть, тому люди, щоб відзначити цей день, освячували в церкві вербові гілочки ставили у своїх оселях оскільки верба першою розпускається і її молоді листочки сожі на пальмові. Прийшовши до дому, символічно били всіх свяченою вербою і при цьому примовляли:

Дитина Не я б'ю, верба б'є
Через тиждень — Великдень.
Не далечко червоне яєчко.
Будь здорова, як вода,
Багата, як земля,
А красива, як весна.

Люди вважали, що посвячена верба містить у собі чародійну силу. Торкаючись нею своїх рідних і близьких, кожен вірив, що в такий спосіб відганяє від людини все зло, що може спіткати її протягом цілого року.

Посвячену вербу батьки зберігали цілий рік у надійному місці, на покуті за іконою, щоб відганяти зло і негаразди. А влітку, коли збиралося на бурю чи град, вербу виносили на подвір'я, щоб відвернути стихію, яка в розбурханому небі наближалась до людських осель.

Били цими галузками худобу, щоб її ніякі хвороби не чіплялись і літом комахи не кусали. Запам'яталася така приказка, що ходила між старими людьми: «Прийде Вербиця, зима назад не вернеться!» Коли когось вдарили галузкою верби, примовляли: «Будь великий як верба, а багатий, як земля».

Ведуча. На Великодне свято дарують люди одне одному писанки. Оздоблене узором яйце. Воно символізує пробудження природи, зародження нового життя.

- Звідки ж взялися писанки? Нам про це розкаже легенда.

Дитина Як Христа вели на муки,
Хрест дали йому у руки,
І, зітхаючи о Бозі,
Хрест той ніс він по дорозі
У скорботі і напрузі...
Деся його поділись друзі,
А сторожа навкруги —
Все кати і вороги.
Але ось прийшов гостинцем
З своїм хлопчиком-мізинцем
Чоловік, марний, убогий,
Та й вступається з дороги.
Він узяв яець торбинку,
Наскладав у кошелінку,
Ніс до міста їх продати,
Щоб на сіль і хлібець мати.
А хлопчик каже: «Тату,
В Бога матимеш заплату
І доступиш в раю чести,
Як поможеш хрест той нести».
І послухав він дитини,
Та й поніс той хрест на спині,
Облегшив Христові біль,
А синок поніс кошіль.
На Голгофі хрест лишає
І до міста повертає:
Хоче яйці ті продати.
В кошик глянув: «Рідна мати!»
Замість яєчок біленьких
Сотня писанок пишненьких.
Всі радіють — чудо! Диво!
І купують радо й живо.
За хвилинку розкупили
Й дуже гарно заплатили.
А син каже: «Це дав Біг,
Бо Христові ти поміг».

І пішли ті дивні вісті
На весь світ,
В селі і місті. Люди писанки писали,
Боготворця величали.

Вчитель. За традицією розпочинали писати писанки з другої половини Великоднього посту, а найбільше їх виготовляли у четвер і п'ятницю перед Пасхою. Вірили, що писанка вийде гарною лише тоді, коли під час її виготовлення поруч не буде нікого стороннього, тому розписували великодні яйця переважно на самоті

У давнину писання писанок було огорнене святістю. Тому жінки і дівчата готувалися до цього обряду заздалегідь. Вони мали упорядкувати думки, викинути зло із серця та налаштуватися на святую дію. Тільки із за таких умов виходила гарна, без похибу писанка.

На Великдень писанки та крашанки освячували у церкві, а потім використовували для прикрашання осель, у великодніх іграх або з ритуальною чи магічною метою.

Писанки були своєрідним оберегом у хаті, тому їх намагалися зберегти до наступної весни. Схована під стріху писанка оберігала житло від пожежі; закопана під поріг хати, вона охороняла від злих духів; захована в хаті між мисниками, допомагала у веденні господарства, оберігала рід від всілякої напасті; дівчата вмивалися водою, в якій лежала писанка, щоб бути привабливими; знахарки використовували писанки для лікування всіляких недуг.

Боячись злого ока, від якого писанки могли б втратити чудодійну силу, їх не писали гуртом. Кожна жінка писала писанку сама і, як правило, ввечері, щоб до хати ніхто не зайшов і не наврочив. Писанки писали лише на сирих яйцях спеціальними писачками та воском. Для фарбування використовували переважно три фарби – жовту, синю та червону, вмочуючи яйце спочатку в світлішу, а потім у темнішу фарбу.

Дитина Я писанку казкову намалюю:

На ній яскраве сонечко блищить,
Веселий дощик моросить.
Земля квітує рясом голубим,
У чистім небі журавлиний спів.

Дитина Малеча радісно співає,

Відродження Христа вітає.

Летить ця пісня до небес

І жайвором над полем зависає.

Дитина В хаті на осонні

Сяду на ослоні,

Сяду я скраєчку
— Розпишу яєчко.

Нумо, пензлик, потанцюй,
Гарно писанку малюй,
Буде небо, і земля,
І ставочок, і поля,

Сильний і міцний дубок,
А на ньому — яструбок.
Бує в мене писанка
Про Україну пісенька.

Звучить пісня «Розкажи нам писанко»

Різновиди писанок(демонструю ілюстрації)

Писанки – яйця, розписані спеціальним інструментом (писачком), а потім пофарбовані.

Крапанки – яйця, на які воском наносять крапочки і занурюють у барвник.

Шкрябанки, дряпанки - яйця фарбують у якийсь темний колір, а потім кінчиком голки вишкрябують орнаменти.

Мальованки – яйце, розмальоване пензликом. У роботу йдуть гуаш, акварельні й навіть олійні фарби.

Бісерки – це яйця вкриті візерунком із бісеру.

Крупчанки - створені шляхом обклеювання яйця різними, часом фарбованими, крупами.

Мотанки – створені з видутого яйця за допомогою клею та барвистої нитки чи стрічки.

Крашанки – яйця, пофарбовані в один колір різними природними барвниками.

Легенда про крашанки

Коли Ісус Христос воскрес, то перелякані воїни, які охороняли його гріб, побігли совістити своєму сотнику про це диво. Сотник в цей час снідав, перед ним лежали варені яйця. Коли воїни сповістили йому, що Ісус воскрес із мертвих, він дуже розлютився і закричав на них: "Як з мертвого може статися живе? Це все одно, щоб ці білі яйця враз стали червоними!" І враз сталося диво! Яйця на тарілці почервоніли! Приголомшений сотник промовив: " Вірю вам, що той замучений воскрес, і що він був Бог. А на спомин візьміть собі по одному червоному яйцеві. Вони вас врятували від покарання."

Інсценізація уривка з казки «Курочка Ряба»

Іде баба, тримає в руках шкаралупку від яйця і плаче.

Баба. Ой, горе мені, горе. Що ця довгохвоста мишка наробила?

Курочка. Що сталося, бабцю, чого плачеш?

Баба. Як же мені не плакати? Поклала я яєчко, що ти знесла, на поличку. Бігла мишка, хвостиком зачепила, яєчко впало і розбилося. А я хотіла на свято писанку розмалювати.

Курочка. Не плач, бабуню. Я знаю, що треба робити. Давай попросимо діточок, нехай нам допоможуть.

Щоб написати писанку нам необхідно мати:

- Яйце (з чистою і гадкою шкаралупою);
- Фарби (раніше отримували з природної сировини, а тепер використовують анілінові або харчові);
- Бджолиний віск (чистий; для того щоб віск було краще видно на яйці до нього додавали трохи сажі);
- Свічка (потрібна щоб нагрівати писачок перед його зануренням у віск);
- Писачок - спеціальний інструмент для малювання по яйці розтопленим воском.
- Олівець (щоб нанести початковий візерунок);
- Гумка (щоб стирати зайві елементи намальовані олівцем);
- Декілька м'яких ганчірок (щоб замотувати яйце після його фарбування);
- Ложки (щоб діставати яйце із фарби);
- Сірники;
- Маленький пензлик;

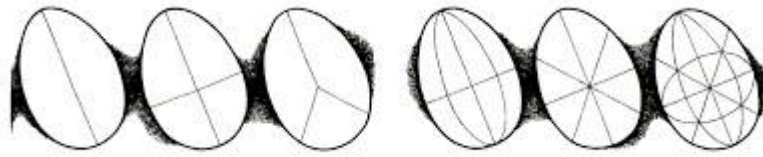
ПОДІЛ ПОВЕРХНІ ПИСАНКИ

Пам'ятаєте дитячі скоромовки, в яких вживають числа? А казки, в яких неодмінно присутні або три царства, або три сестри? Для наших предків числа були священними, у кожного було своє значення і своя сила. Тому поділ поверхні яйця на певну кількість частин і стале повторення деяких елементів не випадкові. Поділ на два передавав уявлення про два світи. На три ділили, так позначали три небесних сфери. При поділі на чотири утворюється хрест, що означає чотири сторони світу.

Кожен виготовляє писанку за мною, за зразком

Візьміть у руки яйце і поділіть його за зразком

Ділимо яйце навпіл на 2 рівні частини вздовж, потім на 4 дольки. Проводимо «екватор», поділяючи яйце впоперек навпіл, та отримуємо 8 трикутників. Кожен кут ділимо на 2 рівні частини.

СИМВОЛИ НА ПИСАНКАХ

Кожен намальований на писаночці символ щось означав: один благополуччя, інший родинний затишок, ще якийсь народження дитини чи хороший урожай цього року. Усі писанки створювалися з побажанням добра і з чистою душею. Вони були своєрідним оберегом у хаті, тому їх намагалися зберегти до наступної весни. Малюючи його, минулі покоління залишали символічний текст, який оберігав від хвороби, допомагав у нещасті, захищав від злого ока.

Найстаріший орнамент на писанках подекуди зберігається ще й досі. Він переважно геометричний: трикутники, спіралі, кола, сорококлинці, сорок гілок тощо. Все це — знаки різних ритуалів або священні числа.

Символічних малюнків виявлено понад сотню різновидів. З деякими з них можете ознайомитися. (На парті лежать зразки)

Сьогодні ми будемо розписувати писанку на якій будуть знаки здоров'я і довголіття це – восьмираменна зірка яка оповита символом сваргою.

СИМВОЛІКА КОЛЬОРІВ

Червоний – це радість життя, любов і відвага, для молодих – надія на одруження;

жовтий – місяць і зорі, у господарстві врожай;

блакитний – повітря, небо, магічне значення здоров'я; **зелений** – воскресіння природи, багатство і плодючість землі;

чорне з білим – пошану духів, душ померлих, подяку за охорону від злих сил,

білий – чистота душі, святість.

Сполучення кількох кольорів – з узорами в орнаменті з чотирьох-п'яти фарб — родинне щастя, мир, любов, успіх тощо.

Дитина Писанки святкові, різнокольорові,

Ми їх розписали, вам подарували.

Хай вони приносять мир у ваші хати.

Разом з вами будем Пасху святкувати.

Дитина Радісна новина – скоро Пасхи днина –
Будем святкувати, Пасху величати.
Битись крашанками, будемо з братами!
Пасху святкувати, Пасху прославляти!

Пісня « Гарна писанка»

Кожна людина бажає залишити хороший слід після себе, а для цього потрібно пам'ятати звичаї і традиції свого народу. Навіть найменший подарунок може бути найкращим, якщо у нього вкласти душу. А наші предки знали як це робити, і ми повинні продовжити їх мету – дарувати людям доброту. Цю доброту ми зможемо їм подарувати, створивши Великодне яйце, таке, яке робили вони. Бережімо писанку, вона є нашим символом і оберегом від зла! Тому вам необхідно вдома зробити таку писанку, щоб вона вас охороняла і вашу оселю!

Використана література

1. Бабченко, О. В. Писанка – символ життя [Текст] / О. В. Бабченко // Шкільна бібліотека. – 2006. – № 3. – С. 82-88.
2. Бойко, С. Світ писанки, крашанки, шкрьобанки, дряпанки, мальованки [Текст] / С. Бойко // Наука і суспільство. – 2012. – № 3-4. – С. 31-32.
3. Демчук, М. Берегиня-ляля [Текст] / М. Демчук // Колосок. – 2008. – № 1. – С. 40-41.
4. Скуратівський, В. Обереги людини [Текст] / В. Скуратівський // Берегиня. – 2008. – № 1. – С. 82-89.
5. Старко, В. М. Писанкарство як вид мистецтва [Текст] / В. М. Старко // Шкільна бібліотека. – 2007. – № 3. – С. 96-100.

Вікторина.

1. Чим відрізняється писанка від звичайного яйця? (Тим, що писанка розмальована).
2. Чим розписують писанки? (Писачком).
3. Які орнаменти-символи наносять на писанку? (Безкінечник, сонце, зигзиг, зірка).
4. Чим відрізняються між собою: писанка, крашанка, дряпанка, крапанка?
5. Чи можна читати писанки? (Так, знаючи символіку кольорів та орнаментів).
6. Назвіть сучасні види писанок. (Мотанки, лінивки, вишиванки, наклеянки).
7. Коли не можна писати писанку і чому? (Коли ти з кимось посварився чи був у гніві, адже писанка – символ життя, добра і сонця).
8. Коли яйце перестає бути простим? (Коли на яйце нанесли орнамент).
9. Як довго можна зберігати писанку? (Якщо середину сирого яйця видути, писанку можна зберігати дуже довгий час).
10. Які природні фарби для писанкарства ви знаєте? (Помаранчева - з лушпиння цибулі, червона – з бурякового соку).
11. В Канаді писанці поставлений пам'ятник. Хто знає назву міста, де стоїть цей пам'ятник? (Місто Вегревіль поблизу Єдмонтонна).
12. Чи можна товкти ногами рештки пофарбованого яйця? (Ні, бо за це Бог наказує хворобою).
13. Куди дівають шкаралупу? (Викидають на текучу воду або дають курям, чи сиплять під дерева в садку).

Тексти до пісень

ГАРНА ПИСАНКА

сл. К. Перелісної, муз. М. Ведмедері.

1. Гарна писанка у мене –

Мабуть, кращої й нема!

Мама тільки помагала,

Малювала ж я сама.

Змалювала дрібно квіти,

Вісім хрестиків малих,

І дрібнесеньку ялинку,

Й поясочок поміж них...

2. Хоч не зразу змалювала,

Зіпсувала п'ять яєць –

Та як шосте закінчила,

Тато мовив: “Молодець!”

Я ту писанку для себе,

Для зразочка залишу,

А для мами і для тата

Дві ще кращих напишу.

Прграш.

Я ту писанку для себе,

Для зразочка залишу,

А для мами і для тата

Дві ще кращих напишу.

Писанка

Намалюю писанку, намалюю

Коника гривастого намалюю.

Розмалюю писанку, розмалюю -

Соловейка-любчика намалюю.

Приспів:

Писанка, писанка, |

Веселковий цвіт. |

Писанка, писанка, |

Твій дитячий світ. | (2)

Розмалюю писанку, розмалюю,

Різблену сопілочку намалюю.

Та моя сопілочка буде грати,

Буде коник весело танцювати.

Приспів.

Розкажи нам, писанко

Ясного дня з неба сонечко гріє,
Все на землі його сяйву радіє.
Дощик пройшов – і усе оживає,
Так і з душею людини буває.

Приспів: Розкажи нам, писанко, розкажи,
Гарні візеруночки покажи,
Розмалюєм писанку ми, як спів,
Щоб не переводився славний рід.

Писанки різні на світі бувають.
Писанки свято весни прикрашають.
Хай пам'ятають дорослі й малі:
Писанки – символ життя на землі.

Великодній цвіт

Свято наближається,
Радість нам несе,
Фарбами яскравими
Розквітає все.

Приспів: Українську писанку

_____ Знає увесь світ:
_____ Великодні писанки,
_____ Великодній цвіт.

З мамою за столиком
Ми чарівники:
Писанки розписуєм
Разом залюбки.

Приспів.

Розфарбуєм писанки
У весняний час,
Будуть гарні писанки
На столі у нас.

Ой минула вже зима (веснянка)

1к. Ой минула вже зима, снігу й льоду вже нема.

Ой нема, ой нема, снігу й льоду вже нема. (2)

2к. Прилетіли журавлі, й соловесчки малі.

Ой малв, ой малі, соловесчки малі. (2)

3к. Лугом квіточки цвітуть, вівці травку вже пасуть.

Ой пасуть, ой пасуть, вівці травку вже пасуть. (2)

4к. Нумо разом співаймо, весну красну вітаймо.

Вітаймо, вітаймо, весну красну вітаймо. (2)